

Δημοκίδης ο Κροτωνιάτης (550 - 460 π.Χ.)

Στον Δημοκίδη τον Κροτωνιάτη οφείλεται η πρώτη καταγεγραμμένη στην ιστορία επιτυχής εγχείρηση αφαίρεσης κακοήθους καρκίνου του μαστού της Βασίλισσας της Περσίας Άτοσσα

Έρευνα και επιμέλεια κειμένων:
Δημήτρης Συμεωνίδης JP

[3.129.1] Ἀπικομένων δὲ καὶ ἀνακομισθέντων τῶν Ὀροίτεω χρημάτων ἐς τὰ Σούσα συνήνεκε χρόνῳ οὐ πολλῷ ὕστερον βασιλέα Δαρεῖον ἐν ἄγρῃ θηρίων ἀποθρόσκοντα ἀπ' ἵππου στραφῆναι τὸν πόδα. [3.129.2] καὶ κως ἰσχυροτέρως ἐστράφη ὁ γὰρ οἱ ἀστράγαλος ἐξεχώρησε ἐκ τῶν ἄρθρων. νομίζων δὲ καὶ πρότερον περὶ ἐωυτὸν ἔχειν Αἰγυπτίων τοὺς δοκέοντας εἶναι πρώτους τὴν ἰητρικὴν, τούτοισι ἐχράτο. οἱ δὲ στρεβλοῦντες καὶ βιώμενοι τὸν πόδα κακὸν μέζον ἐργάζοντο. [3.129.3] ἐπ' ἑπτὰ μὲν δὴ ἡμέρας καὶ ἑπτὰ νύκτας ὑπὸ τοῦ παρεόντος κακοῦ ὁ Δαρεῖος ἀγρυπνήσει εἶχετο, τῇ δὲ δὴ ὀγδόῃ ἡμέρῃ ἔχοντί οἱ φλαύρως [οἴα δὴ] παρακούσας τις πρότερον ἔτι ἐν Σάρδισι τοῦ Κροτωνιήτεω Δημοκίδηος τὴν τέχνην ἐσαγγέλλει τῷ Δαρείῳ· ὁ δὲ ἄγειν μιν τὴν ταχίστην παρ' ἐωυτὸν ἐκέλευσε. τὸν δὲ ὡς ἐξεῦρον ἐν τοῖσι Ὀροίτεω ἀνδραπόδοισι ὅκου δὴ ἀπημελημένον, παρήγον ἐς μέσον πέδας τε ἔλκοντα καὶ ῥάκεσι ἐσθημένον. [3.130.1] σταθέντα δὲ ἐς μέσον εἰρώτα ὁ Δαρεῖος τὴν τέχνην εἰ ἐπίσταιτο· ὁ δὲ οὐκ ὑπεδέκετο, ἀρρωδέων μὴ ἐωυτὸν ἐκφήνας τὸ παράπαν τῆς Ἑλλάδος ἢ ἀπεστερημένος. [3.130.2] κατεφάνη δὲ τῷ Δαρείῳ τεχνάζειν ἐπιστάμενος, καὶ τοὺς ἀγαγόντας αὐτὸν ἐκέλευσε μαστιγᾶς τε καὶ κέντρα παραφέρειν ἐς τὸ μέσον. ὁ δὲ ἐνθαῦτα δὴ ὦν ἐκφαίνει, φὰς ἀτρεκέως μὲν οὐκ ἐπίστασθαι, ὀμιλήσας δὲ ἰητρῶ φλαύρως ἔχειν τὴν τέχνην. [3.130.3] μετὰ δὲ ὡς οἱ ἐπέτρεψε, Ἑλληνικοῖσι ἰήμασι χρεώμενος καὶ ἤπια μετὰ τὰ ἰσχυρὰ προσάγων ὕπνου τέ μιν λαγχάνειν ἐποίησε καὶ ἐν χρόνῳ ὀλίγῳ ὑγία μιν ἐόντα ἀπέδεξε, οὐδαμὰ ἔτι ἐλπίζοντα ἀρτίπουν ἔσεσθαι. [3.130.4] δωρέεται δὴ μιν μετὰ ταῦτα ὁ Δαρεῖος πεδῶν χρυσῶν δύο ζεύγεσι· ὁ δὲ μιν ἐπέειρετο εἰ οἱ διπλήσιον τὸ κακὸν ἐπίτηδες νέμει, ὅτι μιν ὑγία ἐποίησε. ἤσθεις δὲ τῷ ἔπει ὁ Δαρεῖος ἀποπέμπει μιν παρὰ τὰς ἐωυτοῦ γυναῖκας. παράγοντες δὲ οἱ εὐνοῦχοι ἔλεγον πρὸς τὰς γυναῖκας ὡς βασιλεῖ οὗτος εἴη ὅς τὴν ψυχὴν ἀπέδωκε. [3.130.5] ὑποτύπτουσα δὲ αὐτέων ἐκάστη φιάλη «ἐς» τοῦ χρυσοῦ τὴν θήκην ἐδωρέετο Δημοκίδηα οὕτω δὴ τι δασιλεῖ δωρεῇ ὡς τοὺς ἀποπίπτοντας ἀπὸ τῶν φιαλέων στατήρας ἐπόμενος ὁ οἰκέτης, τῷ οὐνομα ἦν Σκίτων ἀνελέγετο καὶ οἱ χρήμα πολλόν τι χρυσοῦ συνελέχθη.

[3.131.1] Ὁ δὲ Δημοκίδης οὗτος ὡδε ἐκ Κρότωνος ἀπιγμένος Πολυκράτει ὠμίλησε· πατρί συνέχετο ἐν τῇ Κρότωνι ὀργὴν χαλεπῶ· τοῦτον ἐπέειπε οὐκ ἐδύνατο φέρειν, ἀπολιπὼν οἶχετο ἐς Αἴγινα. καταστάς δὲ ἐς ταύτην πρώτῳ ἔτει ὑπερεβάλετο τοὺς

ἄλλους ἰητρούς, ἀσκευὴς περ ἐὼν καὶ ἔχων οὐδὲν τῶν ὅσα περὶ τὴν τέχνην ἐστὶ ἐργαλῆα. [3.131.2] καὶ μιν δευτέρῳ ἔτει ταλάντου Αἰγινῆται δημοσίῃ μισθοῦνται, τρίτῳ δὲ ἔτει Ἀθηναῖοι ἑκατὸν μνῶν, τετάρτῳ δὲ ἔτει Πολυκράτης δυὼν ταλάντων. οὕτω μὲν ἀπίκετο ἐς τὴν Σάμον, καὶ ἀπὸ τούτου τοῦ ἀνδρὸς οὐκ ἤκιστα Κροτωνιῆται ἰητροὶ εὐδοκίμησαν· [3.131.3] [ἐγένετο γὰρ ὦν τοῦτο ὅτε πρώτοι μὲν Κροτωνιῆται ἰητροὶ ἐλέγοντο ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα εἶναι, δεύτεροι δὲ Κυρηνᾶιοι. κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ τοῦτον χρόνον καὶ Ἀργεῖοι ἤκουον μουσικὴν εἶναι Ἑλλήνων πρώτοι]. [3.132.1] τότε δὴ ὁ Δημοκίδης ἐν τοῖσι Σούσοισι ἐξισησάμενος Δαρεῖον οἶκόν τε μέγιστον εἶχε καὶ ὁμοτράπεζος βασιλεῖ ἐγγόνεε, πλήν τε ἐνός τοῦ ἐς Ἑλληνας ἀπιέναι πάντα τᾶλλά οἱ παρῆν. [3.132.2] καὶ τοῦτο μὲν τοὺς Αἰγυπτίους ἰητρούς, οἱ βασιλέα πρότερον ἰώντο, μέλλοντας ἀνασκολοπιῆσθαι διότι ὑπὸ Ἑλλήνος ἰητροῦ ἐσώθησαν, τούτους βασιλέα παραιτησάμενος ἐρρύσατο· τοῦτο δὲ μάντιν Ἥλειον Πολυκράτει ἐπισπόμενον καὶ ἀπημελημένον ἐν τοῖσι ἀνδραπόδοισι ἐρρύσατο. ἦν δὲ μέγιστον πρῆγμα Δημοκίδης παρὰ βασιλεῖ.

Ἄτοσσα ἡ Βασίλισσα τῆς Περσίας ἀπὸ τὴν δυναστεία τῶν Αἰχαιμενιδῶν

Μετάφραση ἀπὸ τὰ Ἀγγλικά στα Ἑλληνικά ἀπὸ τὸν Δημήτρη Συμεωνίδη

Ὁ πιο διάσημος φορέας αὐτοῦ τοῦ ονόματος ἦταν ἡ κόρη τοῦ Μεγάλου Κύρου πιθανῶς ἡ μεγαλύτερη του. ἡ μητέρα της μπορεῖ νὰ ἦταν Κασσαντένη. Ἡ Ἄτοσσα ἔζησε περίπου 550-475 π.Χ. Στους Πέρσες τοῦ Αἰσχύλου ἐδείκνε ὅτι ἦταν ἀκόμα ζωντανή ὅταν ὁ Ξέρξης εἰσέβαλε σὴν Ἑλλάδα. (Το γεγονός ὅτι τὸ ὄνομά της δὲν βρίσκεται σὴς πινακίδες οὐρύωσης τῆς Περσέπολης σίγουρα δὲν ἀποδεικνύει ὅτι ἦταν νεκρή ἐκεῖνη τὴν ἐποχὴ, ὅπως πρότεινε ὁ W. Hinz, *Orientalia*, NS 39, 1970, σελ. 423.) Ἡ Ἄτοσσα ἦταν σύζυγος τοῦ ἀδερφοῦ της Καμβύση Β! καὶ, μετὰ τὸ θάνατό του, με κάποιον τρόπο πέρασε σὴν χαρέμι τοῦ Gaumata (τὸ Ψευδο-Σμύρδα). Τελικά ὁ Δαρεῖος κατέλαβε τὸ χαρέμι, παντρεύτηκε τὴν Ἄτοσσα καὶ τὴν ἔκανε κύρια σύζυγο καὶ βασίλισσα (Ἡρόδοτος 3.88.2). Ἐνα ἐξέχον κίνητρο μπορεῖ νὰ ἦταν ἡ ἐπιθυμία τοῦ Δαρεῖου νὰ νομιμοποιήσει τὴν ἐνταξὴν τῆς δικῆς του παράλληλης γραμμῆς τῶν Αἰχαιμενιδῶν, ἐνώνοντας με ἕνα μέλος τῆς οἰκογένειας τοῦ Κύρου. Ἡ Ἄτοσσα, σύμφωνα με μία ἐκδοχὴ τοῦ Ἡρόδοτου (3.134.1-6), ὠθήσε τὸν Δαρεῖο νὰ κάνει πόλεμο ἐναντίον τῶν Ἑλλήνων, ἐπειδὴ ἠθέλε νὰ ἔχει ὑπέρτριες τῆς Αἰτικής, τῆς Ἀργίας καὶ τῆς Κορινθίας (βλ. Ἐπίσης

Aelian, *NaturaAnimalium* 11.27). Με τὴν παρότρυνσή της, μία περσικὴ ἀποστολὴ ἐπαναπροσδιόρισε τὴς ἑλληνικὴς ακτῆς καὶ ἐξέτασε τὴν ἑλληνικὴ ναυτικὴ δύναμη. Καθοδηγεῖται ἀπὸ τὸν Δημοκίδη τὸν Κροτωνιάτη ἰατρό τοῦ Δαρείου. (Εἶχε θεραπεύσει με ἐπιτυχία τὸν Δαρεῖο γιὰ ἕναν μετατοπισμένο ἀστράγαλο καὶ τὴν Ἄτοσσα γιὰ ὄγκο μαστοῦ · Ἡρόδοτος 3.129.1-130.4, 31331) · Παρόλο που ἡ ἀποστολὴ ἦταν ἐπιτυχῆς, ὁ Δημοκίδης ἐκμεταλλεύτηκε τὴν ευκαιρία νὰ δραπετεύσει (Ἡρόδοτος 3.134-138, *Timaeus apud Athenaeus* 3.152 ἀποτυχία.)

Ἡ Ἄτοσσα εἶχε τέσσερις γιους ἀπὸ τὸν Δαρεῖο (Ἡρόδοτος 7.7.2). Ὁ Ξέρξης ἦταν ὁ μεγαλύτερος. Οἱ ἄλλοι ἦταν ὁ Υἱάσπης, ἀρχηγὸς τῶν στρατευμάτων Βακτριανῆς καὶ Σάκα σὴν στρατὸ τοῦ Ξέρξη, ὁ Μασίσης, ἕνας ἀπὸ τὸς διοικητῆς τοῦ Ξέρξη, καὶ ὁ Αἰχαιμάνης, ναύαρχος τοῦ αἰγυπτιακοῦ στόλου (Ἡρόδοτος 7.3.2, 7.64.2, 7.82, 7.97). Λόγω τῆς γενεαλογίας τῆς καὶ τῆς ευφυΐας τῆς, ἡ Ἄτοσσα ἀσκήσε μεγάλη ἐπιρροή σὴν σύζυγό της καὶ γενικὰ σὴν παλάτι. Περίπου τὸ 487π.Χ, σὴ μία φιλονικία σὴν χαρέμι, κέρδισε τὴν υποστήριξη τοῦ Δαρείου γιὰ τὴ διαδοχὴ τοῦ Ξέρξη. Ὁ Ξέρξης ἦταν ὁ πρώτος γιος τοῦ Δαρείου μετὰ τὴν κατάληψη τῆς ἐξουσίας, ἀλλὰ ὄχι ὁ μεγαλύτερος ἀπὸ ὅλους. Ὁ Δαρεῖος ἀπέκτησε τρεῖς γιους ἀπὸ τὴν πρώτη του γυναῖκα, τὴν κόρη τοῦ Γωβρία (Ἡρόδοτος 7.2.2). Ὁ διορισμὸς τοῦ Ξέρξη ὡς ἀρχηγοῦ τοῦ περσικοῦ στρατοῦ ἐνίσχυσε τὴ θέση τοῦ ὡς μελλοντικοῦ διαδόχου (Herodotus 7.2.1-3.4; Plutarch, *De fraterno amore* 18). Ἡ ομαλὴ μετάβαση σὴν πηγεσία τοῦ Ξέρξη μετὰ τὸ θάνατο τοῦ Δαρείου οφείλεται ἐν μέρει σὴν μεγάλη ἐξουσία τῆς Ἄτοσσα Κατὰ τὴ διάρκεια τῆς βασιλείας τοῦ γιου τῆς κατεῖχε τὴν υψηλὴ θέση τῆς βασίλισσας-μητέρας. Ἡ φήμη τῆς ἀντικατοπιρίζεται σαφῶς σὴς Πέρσες τοῦ Αἰσχύλου ὅπου ἡ ἀξιοπρεπῆς προσωπικότητά της βρίσκεται σὴν ἐπίκεντρο τῆς δράσης τῆς τραγωδίας τοῦ Αἰσχύλου (γραμμῆς 159ft, 290ft., 598ft., 703.) Ἡ προσωπικότητά της ἀναπαρίσταται ἐντυπωσιακὰ καὶ σχεδιάζεται με ἐκτίμηση. Ὁ Δαρεῖος, που καλέστηκε ἀπὸ τὸν Ἄδη ἀπὸ τὴ χορωδία, ἐγκρίνει ρητὰ τὴν ἐπιρροή τῆς σὴν γιο τῆς (γραμμῆς 832 πόδια.). Τὸ ὄνομα Atossa ἦταν προφανῶς ἕνα παραδοσιακὸ σὴν ἀχαιμενιδικὴ φυλῆ. Σύμφωνα με τὴ γενεαλογία τῶν βασιλέων τῆς Καππαδοκίας, γεννήθηκε ἀπὸ μὴ ἀδελφὴ τοῦ Καμβύση Α! (Diodorus Siculus 31.19.1). Ονομάστηκε ἐπίσης μὴ ἀδελφὴ καὶ σύζυγος τοῦ Ἀρταξέρξη II (Πλούταρχος, Ζωὴ τοῦ Ἀρταξέρξη 23,26! '.). Encyclopaedia IRANICA

Ἡ συνέχεια τὴν ἄλλη Παρασκευὴ

Ἡ Ἄτοσσα ἔζησε περίπου 550-475 π.Χ. Στους Πέρσες τοῦ Αἰσχύλου ἐδείκνε ὅτι ἦταν ἀκόμα ζωντανή ὅταν ὁ Ξέρξης εἰσέβαλε σὴν Ἑλλάδα.